

10-74850311
KAJETAN KOVIĆ
crna molitva

Dodi,
crna reči,
poslednji očajno zanosni glasu
na vrhu moje svesti,
plašljiv i drski glasu
ljubavi i jeze,
reči čista kao vatra,
reči bodežu,
čuj,
trube juriš.

Sam sam
u rovu na rubu noći.
Nemam više zlatnog koplja
ni zlatnog štit.
A vojske pridolaze u gomilama,
pohlepne i mrke.
Zbog toga te zovem, reči očajna,
zbog toga te izvlačim iz nožnica,
poslednje sečivo,
zbog toga te celivam,
zbog toga te celivam,
crni
goli
maču.

Crna reči,
krenimo na crne bogove.

Mirno ću da im pogledam u lice,
ostaviću te na njihovom četu,
ostaviti ćuteću.
Jer ja više neću pevati o njima
koji nisu vredni reči,
ni bele
ni crne.

glas 10-74851079
Čuj, diže se glas iz lave,
iz muka vulkana,
dolazi iz rudača, iz nemih riba,
glas koji je snio,
o daj mu usta,
glas bez oblika,
o daj mu telo.

Čuj, to su slonovi,
I to su pčele.
Poplava zanosa,
poplava straha.
Ti si kompas,
uhvati se za dovratnik
da izdržiš
potres glasa.

Čuj, tresse se zid,
nebo se tresse
da u tvojim se ustima

trese nebo,
to je glas koji dolazi,
o ubogi prostori,
gde je za njega
dovoljno veliko uho?

Veliko uho
za mir i tišinu,
za veliki prostor
s one strane glasa,
za glas
koji leži na kopcima i usnama
ogroman kao kit,
kao brdo leda.

10-74850162
JOŽE UDOVIĆ
ostani u krugu

Gorki me napev
vodi
po neznamom.

Zvezde leže na tlu
razbacane,
škripe
pod nogama.

Visoko gore
noćne pice
bruse kosu smrti.

Vrtlog lišća i prašine
prema mnom
širi se i pretvara
u prazni ples sveta.

Za okukom
ustaje iz jaruge
zadihani gorostas
i ustavlja me.

Oči se uništavajuće
ustremljuju u mene.
Grie me grane
crnih ruku.

Izenada osećam:
na sve je strane
toliko zamki, zaprada,
pukotina, litica, smrtnih stena,
da samom sebi na kraju kažem:
Zašto pokušavaš uteći?
Gledaj u te oči i čitav život
bacaj u njih
oštri pesak zvezda.

10-74851355 W
savet koji je zapravo tvoj

Pogled klizi
po crvenoj kori sunca, mirišljavo kao južni plod
što su ga ljuštili prsti neba,
po ptičijim jatima koja nose prolećni dah
s štraveta na drvo,

po ukocnim zenicama stvori,
po licu vode,
po živici koja drži
za ruku dete i odvodi ga
pod gotske lukove smreka,
po ostrici meseca, koji žanje večernji lan
za belo platno jutra,
klizi i najzad posrće na dno.

Posrće u svet koji je zapravo tvoj:
oduvek si kod kuće,
na zemlji koju su prerile krtice praznine
na sve strane,
u vazduhu koji donosi na pozne jeseni,
u vremenu koje crni medu prstima.

prevo s slovenačkog
Gajko JANJUŠEVIĆ

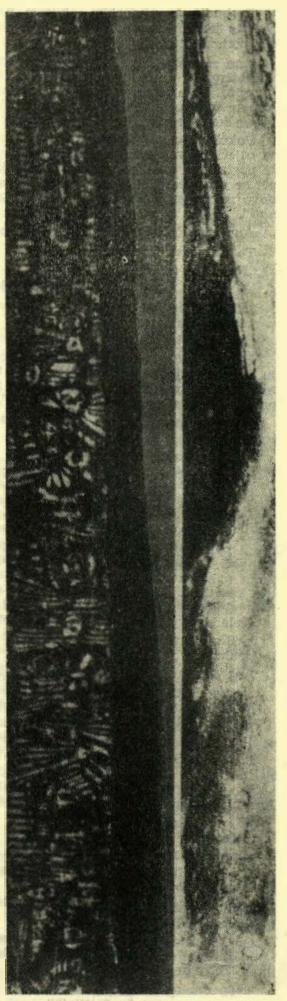
10-74850923 W
SVETLANA MAKAREVIĆ
mačka

I
U mačjim očima ima prostora
za jednu samu noć.
Ujutru stresse krpice tame
i mirno njušku postavi suncu.
Nikada se ne seća
i ne pozna je slutnje.
Još uveče, dok oštra tama
stupa u njeno bistro oko,
dugo se ne pomere
svetle ogrlice u šapama.

II
Prati je vitka crna senka
preko belih streha, preko bekih streha.

Laka je i svetla
kao misao ludaka.
Škok je dug i mekan.
Stino škrice košice,
gulišaj mlake kruš
prekrije joj za trenutak zene.
I više, više kroz bele strehe,
više kroz bele strehe.
Oštra crna senka
juri do njenih nogu.

Sa slovenačkog prevo
Lubša DIDIĆ

pripovedački glas

(Nastavak sa 3. strane)

neprekidno traganje za njegovom beskonačnošću. A priča ne bi bila ništa drugo do aluzija na početnom zaokretu koji nosi reč, koji je odnosi i čini da se, govoreći, prepuštamo nekoj vrsti stalnog zaokretanja. Pisanje, taj odnos prema životu, zaoblizani odnos kojim se potvrđuje ono što je ne-ticljivo.

Pripovedački „on“, bilo da je prisutno ili odsutno, bilo da se potvrđuje ili uzmiče, bilo da menja ili ne uslove pisanja, ujednačenost, nepredviđenost, čitljivost — označava tako, u svojoj neukrotivoj budnovosti, u svojoj prepređenoj perverziji, upad „drugoga“ — razume se, arednog roda. Drugi govori. Ali kad drugi govori niko ne govori. Jer drugi — treba se čuvati da ga ne počastvujemo velikim slonovima koje je ba učvrstilo u imeničoveličanstvu, kao da ima imeničko prisustvo, čitaje jedinstveno, nije, tačnije, nikada samo drugi, on nije, bolje rečeno, ni jedan ni drugi, a neutralno koje ga označava izvlači ga iz oba, kao celinu, smetajući ga izvan izraza, čina ili subjekta gde nastoji da se ponudi. Pripovedački glas čne kažen pripovedački otuda vuče svoju bezglasnost. Glas koji nema mesta u delu, ali koji se takođe i ne nadnosi nad nečim, daleko od toga da padne s nekog neba pod garancijom Uzvišene nadmoćnosti: „on“ nije Jaspersov ujedinitelj, „on“ je pre kao neka praznina u delu — ta reč — odsutnost koju spominje Margerit Dira u svojoj zadnjoj priči, „reč-rupa, šuplja u svom središtu rupa, te rupa u kojoj bi sve druge reči mogle da budu sahranjene“, a tekst dodaje to nije bilo moguće iskazati, ali moguće je bilo materati ga da odjekuje — ogromna, beskrajan, gong koji je ispražnjen... „To je pripove-

dački glas, neutralni glas koji kazuje delo počev od onog mesta bez mesta gde delo čuti. Pripovedački glas je neutralan. Hitno pogledajmo koje su to crte koje ga na prvo približavanje karakterišu. S jedne strane, on ništa ne kaže, ne samo zato što ništa ne dodaje onome što ima da se kaže (on ništa ne zna) nego zato što podržava to ništa — to „čutati“ i „učutati se“ — gde je reč od sada, i već angažovana; i tako, ne čuje li se on na prvom mestu, i sve ono što mu daje jednu razgovetnu stvarnost, počinje da ga izdaje. S druge strane, on govoreći ne od kuda, nezvestan u celini priče, on se u njoj ne rasipa, i, takođe, ne na način svetlosti koja ga, nevidljiva, čini vidljivim: on je u osnovi spoljašnji, dolazi iz same spoljašnjosti, tog „spolja“ koje je prava zagonetka jezika. Ali osmotrimo još i druge crte, iste, uostalom. Pripovedački glas koji je unutra samo utoliko ukoliko je napulju, na rastojanju bez rastojanja, ne može da se ovaoploti; on zaista može da pozajmi glas neke ličnosti koja je pravilno odabrana ili čak da stvori hibridnu funkciju posrednika (on koji uništava svako posredovanje), on se uvek razlikuje od onog ko ga izgovara, on je različitost-ravnodušnost koja zamenjuje lični glas. Nazovimo ga (maštovito) sabiasnim, avetiniskim. To ne znači da on dolazi sa one strane groba, to nije zbog toga što bi jednom zauvek mogao da predstavlja neku suštinsku odsutnost, nego zbog toga što uvek nastoji da se izgrubi u onome koji ga nosi. I, takođe, da uništi njega samog kao središte, znači, on je „neutralno“ u onom odlučnom smislu da ne bi mogao biti središnji, ne stvara središte ne govori počev od nekog središta nego, naprotiv, kao granica, onemogućio bi delu da

ima središte, oduzimajući mu svako privilegovano žarište interesovanja, bilo da je to žarište bežarišnog, i ne dozvoljavajući mu isto tako da postoji kao jedno dovršeno sve, jednom i zauvek dokrajčeno. Čutiš, on privlači jezik tvrdoglav, posredno i pod tom privlačnošću, privlačnošću tvrdoglave reči, dozvoljava da govori neutralno. Šta to pokazuje? Pripovedački glas nosi neutralno. On ga nosi po tome što: 1. govori u neutralnom — to je govoriš i rastojanja, zadržaviš to rastojanje, bez posredovanja i bez združivanja, i čak osetivši beskraino distanciranje distance, njenu nezajamnost, njenu nepravilnost ili nesimetriju, jer najveća distanca gde vladaju nesimetrija, a da nije privilegovan jedan ili drugi izraz, to je upravo neutralno (neutralno se ne može neutralisati); 2. neutralna reč ne otkriva i ne sakriva. To ne znači da ona ništa ne označava, to znači da ona ne označava na način na koji označava vidljivo-nevidljivo, ali da u jeziku otvara jednu drugu moć, stranu moći rasvetljavanja (ili smraćenja), poimanja (ili preizranja). Ona ne označava na optički način; ostaje izvan referencije svetlost-senka koja je, čini se, krajnja referencija svakog saznanja i oštećenja, i to u meri da nas nagoni da zaboravimo iako je sama njena vrednost — vrednost poštovane, to jest, zastarele metafore; 3. zahtev neutralnog težu da potisne atributivnu strukturu jezika, taj odnos prema biću, prečutan ili iskazan, koji se — u našim jezicima — smesta postavlja, čim je nešto — filozofski, lingvistički, politički kritičari — da ništa što već ranije nije bilo postavljeno ne bi moglo da bude poriceno (to je jedan od korena nastojanja: predviđanje bića, ta moć bića da uvek poriče o sebi samome). Drugim rečima, svaki jezik počinje saopštavanjem i, saopštavajući potvrđuje. Ali moguće bi bilo da pričati znači dovesti jezik u mogućnost kazivanja koje bi kari-

valo a da ne imenuje biće a, takođe, i da ga ne oriče — ili još, jasnije, najjasni, e. ustanoviti središte gravitacije reči dalje, tamo gde govoriš ne bi značilo potvrditi biće a, takođe, i ne osećati potrebu za negacijom kako bi se potisnulo delo bića, one koje se obično ostvaruju u svakom obliku izražavanja. Pripovedački glas je, sa tog gledišta, najkritičkiji glas koji može, nečuvren, učiniti da se čuje. Otuda naša sklonost da, slušajući ga, pobrkamo nlega sa dvoiličnim glasom nesreće ili dvoiličnim glasom ludila. (To je taj glas — pripovedački glas — koji ja, možda nepromišleno, možda s razlogom, čujem u priči Margerit Dira, onaj koji sam maločas spomenuo. Noć zauvek bez zore — ta belska dvorana gde se desio nepoiviši događaj kojeg se ne možemo setiti i koji ne možemo zaboraviti, ali koža zaborav zadržava — u noćna želja da se okrenemo i vidimo ono što ne pripada ni vidljivom ni nevidljivom, to jest, da se pogledom zadržimo trenutak što je moguće bliže budnovosti, tamo gde je pokret pokazati-se-sakriti-se izgubio svoju vrhunsku snagu — potom potreba (većna želja ljudska) da postigne da ga preuzme neko drugi, da ponovo živi u nekome drugom, nekome trećem, nekome dualan, fasciniran, ravnodušan, nesvođljiv na svako posredstvo, odnos neutralan, čak i ako potrazumeva beskrainu prazninu želje — nazad, neminovna sigurnost da će ono što se jednom desilo uvek ponovo postići, uvek sebe izdavati i sebi odbijati: takvi su, zaista, čini mi se, „usrećeni“. Često se zaplašilo — filozofski, lingvistički, politički kritičari — da ništa što već ranije nije bilo postavljeno ne bi moglo da bude poriceno (to je jedan od korena nastojanja: predviđanje bića, ta moć bića da uvek poriče o sebi samome). Drugim rečima, svaki jezik počinje saopštavanjem i, saopštavajući potvrđuje. Ali moguće bi bilo da pričati znači dovesti jezik u mogućnost kazivanja koje bi kari-

onlm kole prethodi podvojenosti razum-bezumlje) meru tog „spolja“ gde mi, dostižući ga, rizikujemo da padnemo pod privlačnost jedne u potpunosti spoljašnje reči, čista ekstravaganacija. Ali šta je, dakle, njena priča — zaista je potrebno da se to upitam, nije li to samo zato da bismo se ponovo mogli pitati — šta znači pričati, ta čista ekstravaganacija? Jedna priča: ulazak spolja, citiranje neutralnog.
Prevela sa francuskog Gordana STOJKOVIĆ-BADNJAREVIĆ
O B A V E S T E N J E
ZBOG ODLASKA NA NOVU DUZNOST U BEOGRAD DUGOGODISNJI CLAN REDAKCIJE „POLJA“ I DOSADASNI GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK, MILETA RADOVANOVIĆ NEĆE VIŠE UČESTVovati U UREĐIVANJU NAŠEG LISTA.
REDAKCIJA MU SE SRDAČNO ZAHVALJUJE NA KONTINUIRANOM UREĐIVANJU RADU, A POSEBNO NA NJEGOVOM DOPRINOSU U IZZRANJJI FIZIONOMIJE I POLITIČKE LISTA REDAKCIJA

„POLJA“ — list za kulturu i umetnost — uređuju:
Miroslav Egerić, Pero Zubac, Gligorije Zaječarović, Gajko Janjušević, Zelimir Petrović, Petar Milosavljević (glavni i odgovorni urednik) i Lasko Kapljan (tehnička oprema i izbor likovnih priloga)

Sekretar redakcije:
Olivera Petrović

Izdaje: Tribina mladih, Novi Sad, Katolička porta 5
poštanski fak 190

Rukopise slati na adresu: Redakcija „Polja“, Novi Sad, poštanski fak 190

Godišnja preplata 600 dinara, za inostranstvo dvostruko, cena jednog primerka 50 dinara.

Ziro-račun: 674-00-290 kod Narodne banke u Novom Sadu.

Metar: Mita Dejanov

Dvobroj „Polja“ za novembar-december izlazi 20. decembra 1965. god.

Stampa „Forum“ Novi Sad, Vojvođe Mišića 1